

Ot.prp. nr. 40

(2008–2009)

Om lov om endringer i utlendingsloven (opphør av overgangsordningene for EU8-landene)

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 6. mars 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Ved utvidelsen av EU-/EØS-samarbeidet 1. mai 2004 vedtok Norge overgangsordninger for åtte av de nye medlemslandene (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn, også kalt EU8). Overgangsordningene ble etter en ny vurdering videreført fra 1. mai 2006 fram til 1. mai 2009. Da Bulgaria og Romania ble EØS-medlemmer 1. august 2007, ble det satt i kraft tilsvarende overgangsordninger for disse landene som for EU8-landene for en periode på to år regnet fra 1. januar 2007.

Overgangsordningene for EU8-landene utløper 1. mai 2009. For Bulgaria og Romania ble overgangsordningene forlenget fra 1. januar 2009. Det legges opp til å videreføre overgangsordningene for Bulgaria og Romania fram til 1. januar 2012, men slik at disse overgangsordningene vil bli vurdert årlig. Overgangsordningene kan likevel oppheves når som helst dersom det er behov for det.

2 Dagens overgangsordninger

2.1 EØS-utvidelsesavtalen med henholdsvis EU8-landene og med Bulgaria og Romania – adgangen til overgangsordninger

Ved EØS-utvidelsen 1. mai 2004 ble EØS-avtalen utvidet til å omfatte 10 nye land, det vil si Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn. EØS-utvidelsesavtalen åpner for en overgangsperiode på syv år hvor landene som var EØS-medlemmer før 1. mai 2004, har adgang til å sette begrensninger vedrørende fri bevegelse for arbeidstakere fra de nye medlemslandene, med unntak av arbeidstakere fra Kypros og Malta. I de to første årene etter utvidelsen kunne EØS-landene benytte nasjonale bestemmelser om adgangen til arbeidsmarkedet overfor borgere fra de nye medlemslandene (overgangsordninger), det vil si fram til 1. mai 2006. Landene kunne likevel ikke innføre mer restriktive nasjonale regler enn de som gjaldt ved undertegningen av EØS-utvidelsesavtalen. Etter de to første årene kunne anvendelsen av de nasjonale bestemmelsene forlenges for tre nye år uten nærmere vilkår, det vil si fram til 1. mai 2009. Etter 1. mai 2009 kan anvendelsen av de nasjonale bestemmelsene etter den såkalte beskyttelsesklausulen forlenges i ytterligere to år. Dette for-

utsetter at det konstateres eller er fare for alvorlige forstyrrelser på arbeidsmarkedet.

Ved den siste EØS-utvidelsen 1. august 2007 ble EØS-avtalen utvidet til også å omfatte Bulgaria og Romania og for Norges del med tilsvarende overgangsordninger som etter EØS-utvidelsesavtalen for EU8. Den første perioden med overgangsordninger gjaldt fram til 1. januar 2009. Deretter kan overgangsordningene på samme måte som for EU8 forlenges for tre nye år, det vil si fram til 1. januar 2012. Også for Bulgaria og Romania kan overgangsordningene forlenges i ytterligere to år etter en tilsvarende beskyttelsesklausul som i EØS-utvidelsesavtalen for EU8.

2.2 Nærmere om overgangsordningene

Som nevnt omfatter overgangsordningene i dag arbeidstakere fra Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn (EU8), samt Bulgaria og Romania. Overgangsordningene innebærer at arbeidstakere fra disse landene må ha levert fullstendig søknad om oppholdstillatelse før de kan begynne å arbeide, med mindre de har hatt lovlig opphold i landet som arbeidstakere i minst ett år, jf. utlendingsloven § 58 a annet ledd bokstav a og utlendingsforskriften § 172 første ledd.

Det er et vilkår for oppholdstillatelse at det som hovedregel dreier seg om heltidsarbeid, jf. utlendingsloven § 58 a første ledd. Lønns- og arbeidsvilkår må ikke være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale, regulativ eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke, jf. utlendingsforskriften § 175 annet ledd. Vilkårene gjelder ikke arbeidstakere som har hatt lovlig opphold i landet som arbeidstakere i minst ett år.

Ved opphør av overgangsreglene vil situasjonen være den samme som for personer fra de andre EU-/EØS-landene og for personer som omfattes av EFTA-konvensjonen. Dette innebærer at personer kan reise inn i Norge uten oppholdstillatelse og ta opphold eller arbeid her i inntil tre måneder eller inntil seks måneder dersom de er arbeidssøkende, jf. utlendingsloven § 50 første ledd. Dersom personen arbeider, oppholder seg eller er arbeidssøkende utover de nevnte tidsperiodene, kreves oppholdstillatelse jf. utlendingsloven § 50 tredje ledd. Etter nye regler for EØS-/EFTA-borgere i den nye utlendingsloven som ennå ikke er trådt i kraft, vil dagens ordning med oppholdstillatelser falle bort og erstattes av en enklere registreringsordning.

3 Opphør av overgangsreglene for EU8 – vurdering av behovet for fortsatte overgangsordninger for Bulgaria og Romania

Erfaringene med overgangsordningene generelt er i korthet at overgangsordningene ikke ser ut til å ha hindret norske arbeidsgivere i å rekruttere den arbeidskraften de har hatt behov for. Samtidig har overgangsordningene bidratt til å gi arbeidstakerne ordnede lønns- og arbeidsvilkår.

Overgangsordningene for EU8-landene utløper 1. mai 2009. Etter denne perioden er det en mulighet for en ytterligere forlengelse i to år ved å benytte den såkalte beskyttelsesklausulen etter EØS-utvidelsesavtalen. Bruk av denne muligheten for forlengelse forutsetter at det konstateres eller er fare for alvorlige forstyrrelser på arbeidsmarkedet. Det legges til grunn at Norge ikke har den type alvorlige forstyrrelser på arbeidsmarkedet som kan begrunne en særskilt forlengelse av overgangsordningene.

Når det gjelder Bulgaria og Romania, har arbeidsinnvandringen til Norge vært relativt lav. I løpet av de første 10 månedene av 2008 ble det gitt totalt 1034 oppholdstillatelser til borgere fra Bulgaria og 2733 tillatelser til borgere fra Romania. Antall EØS-tillatelser gitt i denne perioden er henholdsvis 936 og 2586. Dette tilsvarer om lag 4,4 prosent av det samlede antall tillatelser gitt etter EØS-regelverket i perioden (79 510). Antall gitte tillatelser til borgere fra Bulgaria og Romania har i 2008 økt noe fra 2007, der det henholdsvis ble gitt 995 og 2190 tillatelser for hele året under ett.

En videreføring av overgangsreglene for Bulgaria og Romania må ses i sammenheng med at Norge fortsatt har overgangsordninger for landene som ble medlemmer i EØS i mai 2004 (EU8). Dessuten har overgangsreglene for Bulgaria og Romania vært i virksomhet i relativt kort tid, det vil si siden 1. august 2007. I korthet innebærer overgangsordningene at det stilles to vilkår; at arbeidstakerne som hovedregel må ha heltidsarbeid og at lønns- og arbeidsvilkår ikke må være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale, regulativ eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke. Gitt at vilkårene er oppfylt, legges det ingen ytterligere begrensninger på adgangen til å ta arbeid.

På denne bakgrunnen er det ønskelig å videreføre overgangsordningene for Bulgaria og Romania fram til 1. januar 2012, men slik at disse overgangsordningene vil bli vurdert årlig. At overgangsordningene vil bli vurdert årlig hindrer ikke at de kan oppheves når som helst dersom det er behov for det.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

En videreføring av overgangsordningene for Bulgaria og Romania innebærer at det ikke gjøres noen endringer i disse ordningene, og videreføringen vil derfor ikke ha økonomiske og administrative konsekvenser. Når det gjelder EU8-landene, vil bortfall av overgangsordningene innebære en reduksjon av de administrative kostnadene, særlig for utlendingsforvaltningen. Reduksjonen er for det første knyttet til at overgangsreglene er administrativt mer krevende å forvalte enn de alminnelige EØS-reglene. Prøving av vilkårene om heltidsarbeid og lønns- og arbeidsvilkår er for eksempel mer ressurskrevende enn prøving av vilkårene i de alminnelige EØS-reglene. Overgangsordningene innebærer også et system der den samme personen først må vurderes etter overgangsreglene og der som han/hun får en slik tillatelse (12 måneder) og ønsker å fortsette å arbeide etter denne perioden, må vedkommende søke ny tillatelse etter de alminnelige EØS-reglene.

5 Høring

Saken har vært grundig drøftet med organisasjonene i arbeidslivet. Overgangsordningene ble først vurdert i en rapport utarbeidet på departementsnivå. Denne rapporten ble drøftet med organisasjonene i arbeidslivet, det vil si medlemmene i Arbeidslivs-

politisk råd. Disse ble i tillegg tilskrevet av Arbeids- og inkluderingsministeren, der de ble bedt å komme med råd.

På bakgrunn av denne prosessen med organisasjonene i arbeidslivet, er ordinær høring av saken vurdert som unødvendig.

6 Merknader til forslaget til lovendring

Overgangsordningene for EU8 og for Bulgaria og Romania er hjemlet i utlendingsloven § 58 a. Når overgangsordningene for EU8 ikke lenger skal gjelde, må lovteksten endres.

Både overskriften og lovteksten i § 58 a inneholder en oppramsing av alle EU8-landene, samt Bulgaria og Romania. Lovendringsforslaget går ut på å fjerne navnene på EU8-landene i både overskriften og lovteksten.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i utlendingsloven (opphør av overgangsordningene for EU8-landene).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (opphør av overgangsordningene for EU8-landene) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i utlendingsloven (opphør av overgangsordningene for EU8-landene)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 58 a overskriften og første ledd første punktum skal lyde:

§ 58 a Særregler for arbeidstakere *fra Bulgaria* eller Romania

For arbeidstakere omfattet av § 51 første ledd

bokstav a som er borgere *av Bulgaria* eller Romania, er det et vilkår for oppholdstillatelse at det som hovedregel dreier seg om heltidsarbeid.

II

Loven trer i kraft 1. mai 2009.